

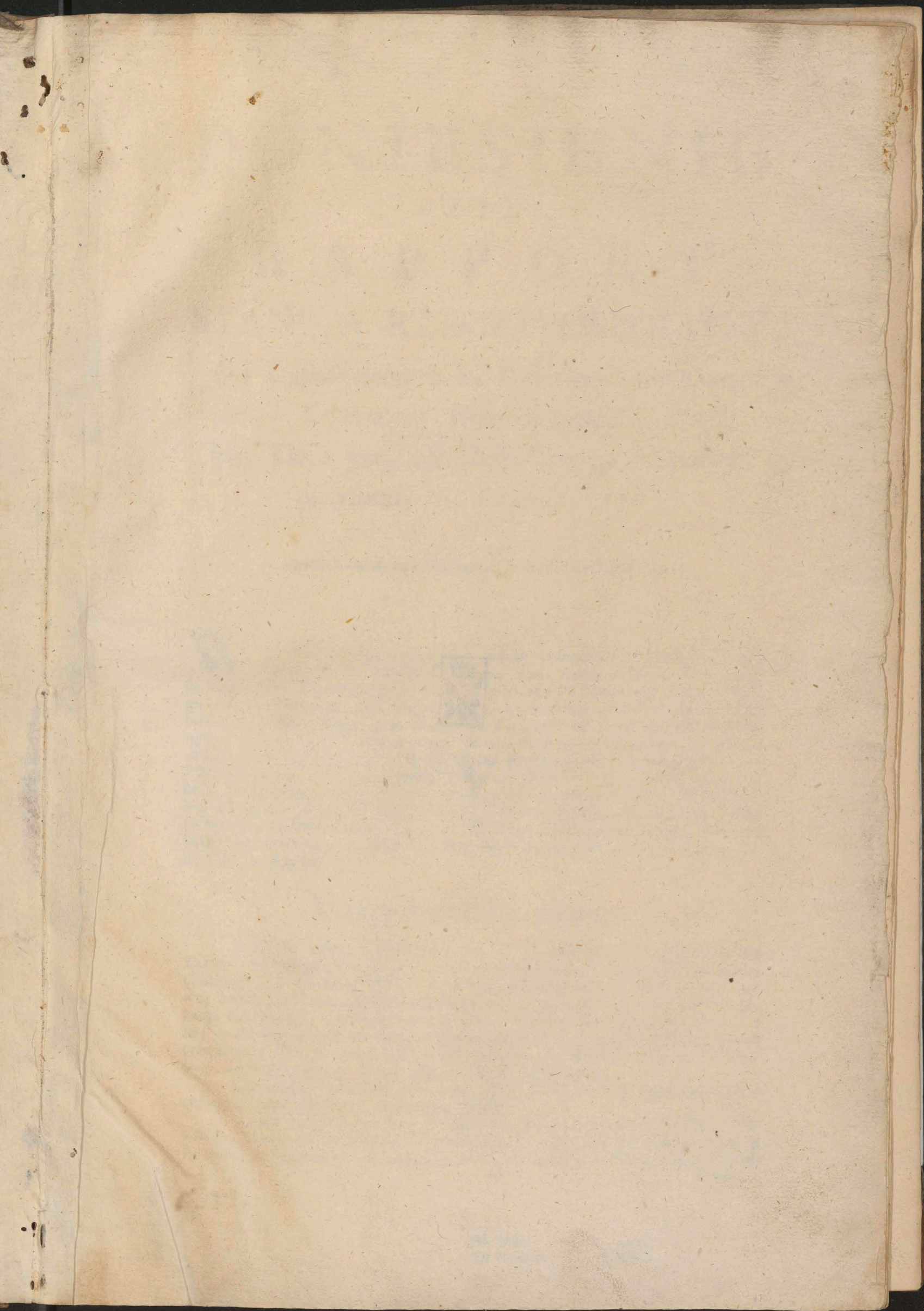
391862
391870
Mag. St. Dr. III

2579 [III. S. J.]

1035

391862

III

Podh. Bibl. Jag. 85.
1856/57 KZ

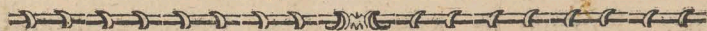
DONIESIENIE

C Z Y L I

R A P P O R T

STANOM RZECZYPOSPOLITEY

Od Deputowanych na Examinowanie Kommissyi Edukacyi, Rozdawniczey y Sądowey Dobr po Jezuickich Oboygą Narodow uczyniony na Seymie 1776.

W Z orze słow skroconym treść iednak czynności opowiadającym, usty Prezesa J. W. Biskupa Łuckiego, istota rzeczy y sposób roboty całej są objaśnione. Pracowicie przez J. W. Lipińskiego Po'komorzego Łatyczewskiego, a Woiewodztwa Podolskiego Posła, z Prowincyi Małopolskiej do tegoż Examinu przesyłanego, prac Kommissyi Edukacyi na Departamenta rozłożonych, tudzież Nauk chęci dowodzące, zebranie Percept, y Expens mianych powyszych Stany Rzeczypospolitey *de transactis* teyże Edukacyi, omyślenie niemniej ułożona, a tu przyłączona Tabella Szkół onych Departamentów, ychże Szkół expensa, Nauczycielow kwotę y płać, a także liczbę, y na onych sustentacyą wyławane kwoty. W tym iednak *compendiosę* zebrany Rapporcie examinu, z każdą z nich Kommissyą czynionego, sposób y koniec tu się wypisuje.

Y tak o Kommissyi Edukacyi.

Zdaie się rzeczą niewątpliwą, że ta Juryzdykcya, choć chciała Dobra Zakonu zgafzonego, tak ruchome, iako y nieruchome, a przez decyzją Seymu ostatniego, na Edukacyą Młodzi Narodowey destynowane, odzyskać onych pewną kwotę, y z nich prowent utwierdzić, a z tego prowentu Fundusz dla Edukacyi zafundować, a z Funduszu tego plantę Edukacyi Narodowey formować, y onę rozszerzać, miała rozmaite, a naylżczegulnię *per Collisionem Jurisdictionum* przeszkody: Jako to objaśnią punkta niektore kwestyi Kommissyom do odpowiadania formowane, y na nie resposnsa tychże czynione.

Kommissya Edukacyina iakie miała sobie oddane y zkład prowenta? gdzie one wykładała? informuje namieniona Tabella.

Oprocz Szkół, ktore są w Tabelli, erygowała w Wielkim Xięstwie Litewskim Plebanii 13. to iest: w Kościeniewiczach 3000. Zł. w Błoniu 2000. w Łuczaiu, w Janiszkach, w Rolnicy, w Dziembrowie, w Pelikanach, w Daniszewie,

A

szewie,

977.

szewie, w Paludowiczach, w Rukszenicach, w Zahaciu, w Ekimanii, w Lipsku à fl. 1500. rocznie pensyonując Plebanow.

Utrzymać ośmiu Misyonarzow przy Kościele Akademickim à fl. 800. rocznie, każdego pensyonowanych. Ośmiu Misyonarzow po różnych w Litwie miejscach, utrzymać Kaznodziow y Penitencyarzow przy Kościołach Kollegialnych y Katedralnych, iako to w Wilnie, tudzież w Krasnymstawie, w Kaliszu, y po innych miejscach pensyonowanych w Koronie.

Płaci pensją roczną Czerwonych Złł. pięćdziesiąt y kilka, Jmci X. Cęczkiewiczowi Ex-Jezuicie, dawniej Misyonarzowi mieszkającemu w Konstantynopolu.

Do proporcji szczupłych dotąd przychodow: przydała Kommissya Edukacyi, tam gdzie widziała potrzebę przydatku szczupłym Funduszom Jchmsć XX. Piotrow, po wielu miejscach pilnie y gorliwie Szkół publicznych, podług przepisu Kommissyi uczących. Równy względ mieć chciała, y dla innych Zakonnikow chcących się przykładać do Edukacyi publiczney, ale dla niedostatku skutkiem okazać nie mogła. W szczególności Jchmsć XX. Dominikanie Prowincyi Litewskiej, zaczynający uczyć *Scholas minores* podawali Memoryały, pragnąc z niejakim dodatkiem z Funduszu Edukacyjnego uczyć Szkół większych, co do tych czas nie jest uskutecznionym.

Formują pretensye do wsi Gąski zwanej, y placow przez niegdy J. WW. Jozefa y Marcina Załuskich Biskupow, do Biblioteki Warszawsk. rezygnowanych, *Successores ex Femellis capitibus* pochodzący. Rostworowscy, Karczewscy, a III. Mozyńscy Starostowie Inowłodzcy, iako Dziedzice wsi Borowia, która wieś długa po s. p. Marcynie Załuskim opłacać musi.

Pozostają do ułożenia *cum loci Ordinariis* y Kommissją Edukacyi, znaczne Fundusze Duchowne po różnych miejscach, ażeby pobożney woli Fundatorow zadosyć stało się. Formuje się Kościoła Winnickiego Parafialnego pretensya o Fundusz, argenterye zeszczętem zabrane, tak, iż sposobu niema dalszego utrzymania Parafii y Kapłanow przy niej potrzebnych. Inne także Kościoły podobne formują pretensye o Summy na Anniwersarze, Missye, y inne pobożne Fundacye *in Suffragium animarum* Fundatorow, y inne chwały Bożey pomnożenie zapisaane, które teraz inaczej są rozrządzone y obrocone.

Zgromadzenie w Krakowie ludzi: pod imieniem *Montis Pietatis* słuszną ma pretensją *ad fundum* Rzplitey do majątku po-Jezuickiego o Summę fl. p. 14,765. którą też Bractwo czyli Zgromadzenie Jezuitom *inante Domus Professæ* S. Barbary, w czasie potrzeby pilney na murowanie wygodziło, y w zastawie srebra od Jezuitow tychże miało; *à post suppressam Societatem* pieniędzy nie wroceno, a srebra są odebrane. *Collisio Jurisdictionum* ponoszącym krzywdę, tamowało sprawiedliwość; dziś u Stanow Rzplitey *desideratur*.

Jest żądaniem pozostających Osob zgaszonego Zakonu Jezuickiego, ażeby z powodu ludzkości y przykładu w innych krajach praktykowanego, pensya wystarczająca do życia była im ubezpieczoną z majątku, który był ich kiedyś własnością. Zawod, którego doznali, w partycypowaniu z Summy 300,000. Konstytucją Seymu przeszłego, na ten koniec destynowanej, y nieregularność w odbieraniu dość szczupłych pensyi, które im Kommissya Edukacyi wyznaczyła; przełożenia tey prozby są przyczyną.

Rozrządzeniu w tym punkcie Kommissyi Edukacyi sprawiedliwość uczynić należy, że miarkując się po dochodach aktualnych; miała względ przyzwoity, na stan, potrzebę y zasługi osob zgaszonego Zakonu, niektórych uczyniła Rektorami Szkół: z pensją kilku tysięcy Złotych. Drugim w Szkolnych pracach wyśłużonym, pensyi po tyśiąc kilkadziesiąt Złotych roczney wyznaczyła, uwalniając onychże od dalszey pracy; innych do uslug Kościelnych ieszcze zdalnych z wyznaczeniem takieży pensyi użyła; wszystkim zaś Szkoły uczyć podeymuiącym się, pensją Professorską, iak wielką teraz dać mogła, płaciła. Dwa domy *Emeritorum*, ieden w Koronie, drugi w Litwie dla spracowanych, Funduszem, iakim mogła, opatrzyła. Naostatek każdemu udającemu się z prozbą, o sposób do życia, nieodmowiła Pensyi zwyczajney dla Xiędza Złł. 500. dla Laika 300. rocznie.

Intraty z dwudziestu dwóch Miesięcy, tak z Dobr, iako y procentu od Summ percypowanych, y expens, namieniony J. W. Lipińskiego ufty czyniony wyszczęszcza Rapport.

To wszystko Delegowani *ad decisionem Statuum* Rzplitey oddają.

Co do

Co do Kommissyi Rozdawniczey Koronney.

Gdy stanęła umowa, Examen nakazany na piśmie, kwestyi podawaniem y na one responsowaniem czynić, były od Delegowanych po razy trzy teyże Kommissyi, mianowicie *sub datis die 10. 7bris sub Nro. 1mo. die 18. Ejusd. Mens. 7bris. sub Nro. 2do. Et sub die 25. Ejusd. 7bris. sub Nro. 3tio.* formowane y przesyłanie pytania. Na te, iakowe responsa były dawane? nauczaią *ad puncta scorsim* dawane responsa, *ad notitiam* Seymujących Stanow drukowane.

Czyli te odpowiedzi, mogą pytania z wątpliwości wynikię zaspokoić? czytających decyzya to ztrutyńnie. Dla nieiakięgo jednak uwiadomienia krotko zebrana responsowych argumentow subsumpcyja tu się wyraża.

Respons na przesłane d. 17. 7bris kwestye dany, nayprzod co do sposobu Dobr przedawania, wkładając winę na Lufratorow, iakoby ci zwyczajiu wyprawdzania intraty nie byli świadomi, dla krotkości zamierzonego czafu istności rzeczy dociec nie mogli: że ciż Lufratorowie iako przysięgą obowiązani, dla Rzeczypospolitey, nie dla Possessorow parcyalnemi byli; dowodzić pragnie przyczyny, dla których Kommissya Rozdawnicza nie zysłać nowych na grunt Lufracyi, powziąwszy wiadomość w Warszawie od Osob Kommissyą swoją składających, że Stan Dobr nie zgadza się z opisem Lufracyi, y owszem nie biorąc za prawidło Lufracye sporządzone, lecz z przeyrzenia y objaśnienia innego *ad. quatum* układała *pretium*, niemiarkowała korzyści z powtorzenia Lufracyi, (choć Prawem nakazane) *omni meliori modo*, cenę Dobr bez podawania Tabelli ułożyła.

Subsumitur na to, iż iako do formowania pytania wyrazy Prawa były powodem, tak y do subsumowania resposu są przyczyną, ktore z choćby powtorzyć mianych Lufracyi, a dopiero *in casum* braku dostateczney y z powtorzonych Lufracyi informacyi, innych zasięgać dozwala wiadomości, a nigdy taniey nad specyfikacyą Lufracyi dobr cenę układać kazało, y chcąc mieć Tabellę podawaną *ad omnium notitiam*, nie ukazywało chęci, aby Osoby Kommissyą składające, pierzeństwo do Dobr tychże obśiadania zyskiwać miały.

Daley, Respons tenże argument swoy zasadza na prawie niby powrotnym, a zatym pierwsze znosić mającym, ktore jest: aby Lufratorowie do Dobr po-jezuickich wyśłani, do Kommissyi Edukacyi *in dubiis* referowali się, tego Prawa iednak *quo folio aut textu* jest, wspomniony ani namienia Respons; a *in subsumatione* należy obiawić to, że Prawa tego, ktoreby znosząc pierwsze, zakazywało Lufratorom referować się do Kommissyi Edukacyi, y tylko od Kommissyi Rozdawniczey dependować onym kazało, znaleźć podobno nikt nie potrafi. Dodać y to należy, że się dobiano rządow nad Lufratorami, a na nich znaczne Remanenta pokładają, y z Lufratorami tylko trzema, że rachunki w części być miały, są ślady; przecież bez Rachunkow produkowanych wielu Lufratorow kwity *de pleno* pozytkali. Potym żądanie Delegowanych, aby na Tabelli exponowanej *pignus sufficiens* każdego konkurującego o Dobra, było *ad Publicam notitiam* wypisane, zasadzone było na *textu* Prawa, a dotęgo, Funduszu Dobr Rzeczypospolitey upewnienie tak mieć chciało, są bowiem przyczyny obawiania się, aby *in hasta potioritatis nonnullorum* Fundusz Dobr Rzplitey nie ginął.

Rownież na wyrzuty uczynione, iaką mocą Dobra pozyskawszy iuż naturę raz Rzeczypospolitey, bez poprzedzającego Rzplitey zezwolenia, bez zezłania nawet na grunt przed kommutacyą zaśłzą rewizyi, prawnie zamiernie być mogą? ile, że iedna z tych zamian na Rok fl. p. 1,126. szkody dla Rzplitey ukazując, tudzież z iakiey władzy Kommissya mogła arbitralnie defalki Possessorom pisać, gdy Prawo wyraźnie pisze (*iz non obstante ulla Calamitate* Possessorowie pisać lub oddać te Dobra *tenentur*) dla czego z podskrobanemi intrat zsummowaniami Lufracye przyjmowała? dla czego intraty do siebie, nie do Kassy Edukacyi komportować kazała? Dana odpowiedź, że nie zbija Prawa, każdy uznaje; procz zasiadających w tey Kommissyi, ktorzy w brew Prawu, y mając iuż przed oczami pytania o to od Delegowanych, zamianę Dobr Petehorcow y Horodyfzcza na Dobra Pirahow świeżo uczynili.

Podobnież kwestye czynione, dla czego wśie w Lufracyach osobną intratę pisaną mające, nie extant w Tabellach? dla czego Folwarki niektore sposobem

miejscich Possessyi były sprzedane? dla czego Summy już *post emanatam suppressionis Societ. Bullam* cedowane? o srebra z niektórych Kościołów windykacja czyniona nie była; odpowiedzi, czyli uspokoić mogły pobudki pytania, niech nieuprzedzona decyduie myśl; tym szczególniej w punkcie dziewiątym, około znalezionych dyfferencyi w Tabellach, odsyłanie Delegowanych do Subalterna swego Jmci Pana Kahle, aby on się z tego explikował, czyli przyjęte bydz mogło? fami piszący zważyć zechcą.

Tym widoczniey iednak responsu danego, na zapytania *sub Nro. 3tio.* przesyłane, punkt ostatni, który oświadcza, że Tabelle perceptę y expensę formować mające, Deputowanym komunikować się mogą; kwity zaś y inne Dokumenta, Summy wypłacić miane, dowodzące nie przod, aż za szczególną y wyraźną Scymuiących Stanow dyspozycją, y to komu ukazane oddane być mogli, iest powodem do tego wynurzenia, że iako kalkulacya expensy każdey, na produkcji kwitow, lub nie zadza się, tak ta dziś nie może dokładnie uczynioną się nazwać. Idealny przeto, niezupelnie gruntowny, Massy Dobr po-Jezuickich, tym bardziey onych zatrzymanych rządow prowent ukazywany być może. O Remanentach zaległych restancyi *in natura*, niektórych kleynotow, o srebrach z kilku Kościołów niekomportowanych, nauczą Tabella y punkta drukowane.

Przydać tu należy, że za rozrządzeniem teyże Kommissyi, Summy z pewnych lokacyi ruszone, z Woiewodztw wżyszkich Prowincyi w iedną Wielkopolską, we trzech prawie częściach są wlane y przeniesione.

Co do Kommissyi Rozdawniczey Litewskiey.

Zapytanie od Delegowanych Kommissyi teyże formowane, y na nie dane responsa w druku Stanom komunikowane uwiadomiają, o co rzecz szła, y co za odpowiedzi pozyskały. Namienić należy o rozpisie w teyże Kommissyi Rozdawniczey Litewsk. pod datą dnia 3. Maia 1774. R. który był formowany na tey propozycyi, czyli majątki po-Jezuickie, mają być *per publicationem Tabelli auxilii* intraty czynić mogącey, lub też arbitralnie cenione y przedawane? Większość głosow, dzieściciu przeciw siedmiu, na taxę arbitralną one udeterminowały, daie przyczynę powątpiewania, aby iakowe Funduszowi nie zaśzło uszkodzenie. Wyznać *nihilominus* należy, iż też Kommissya, nietylko w sporządzonych Lufracyach intraty, w onych spisowywaniu, lecz w produkowaniu perceptowych y expensowych rachunkow, Tabelli, kwitow y innych Dokumentow była *exactior*, z tym wżyszkim, co do zapisow Ewikcyi, tak do Dobr, iako też Summ na nowo lokowanych, zupelnicy dokładności niezachowała, y na wyniesienie Summ *extra Provinciam* zezwoliła. Y lubo *ad tenorem* Prawa Lufracye, obligi niektóre y Dokumenta, *ad Archivum* Kommissyi Edukacyi już są oddane, znaczne iednak Remanenta na Lufratorach, Dyspozytorach y Possessorach w Litwie są przez Kommissyą Rozdawniczą pokazane, y nie wżyskie Dobr po-Jezuickich Inwentarze są *ad Archivum* złożone. Naostatek wspomnieć trzeba, że względem lokacyi y proveniencyi od Summ po-Jezuickich dotąd zalegających, niemasz winney dokładności y objaśnienia. Także, że Prawo nakazuie, aby od Summ po-Jezuickich procent po pięć od sta był płacony, a przeciez przychylaiąc się do Dekretu Kommissyi Skarbu W. X. Litt. nakazującego na folgę Kahałom, aby te wżyszkim Kredytorom po trzy od sta płaciły, wypadła rezolucya, żeby po-Jezuickie Summy, ktore na Kahałach były, choć podniesione tylko po 3. od sta płaciły.

Co do Kommissyi Sądowey Koronney.

Jakowe w punktach dzieściciu formowane były kwestye? y na nie są dane odpowiedzi, uwiadomiają dla wiadomości Stanow drukowane skrypta. Było starannością szczególniejszą Deputowanych do Examinu, doglądać, aby majątek Dobr po-Jezuickich destynowany na Edukacyą Młodzi Narodowey, trafić się mogącemi stron umowami, zszczuplony nie był. Obiaśnia respons teyże Kommissyi Sądowey Spraw sądzonych, y ieszcze do sądenia zostających kwotę. Niezdołał iednak uspokoić troskliwego zarzutu w Deputowanych, że Summy zawsze Ewikcyonal-

kcyonalne majątku publicznego uszczuplać się niemogącego, a po wielkiej części y wyderkaffowe, były nie *prævia inscribenda secura locatione*, lecz *ad manus* Plenipotenta do wyliczenia nakazane. Zostać boiaż, aby te z mieysc dobrze ulokowanych podniesione Summy szwankowi iakiemu nie podpadały.

Jest prozbą wielu Kahałów y z różnych mieysc, aby Summy z dawney lokacyi nie były ruszane.

Podany szczegulniey Memoryał Jmci Pana Męcińskiego Starosty Wieluńskiego, o Summę na Dobrach Zakordonowanych Barwinku zapisaną, a dopiero *in casum*, gdyby tamte Dobra wystarczyć nie miały, na innych Dobrach przez Ewikcyą rozciągającą się, z przyczyny, iż do tey Summy płacenia, rządu Galicyi już Dobra Barwinek pociągają, aby drugi raz ta Summa tu płaconą nie była, jest odesłany *ad decisionem* Rzeczypospolitey.

Successores Felcoviiani præferibilitatem do dzierżenia Dobr Collegium Xawer-Owruckiego, podług prawa żądają, y tę im przyznać należy; niemniey Sukcessorowie Leszczyńskich, do Funduszu Collegium Łomżyńskiego formuią pretenzyą.

Z tego powtózonego przełożenia Rzeczypospolita, Dobr tychże szczegulna Pani, nad Osobami zwierzchną mająca władzę, niech czyni swe wedle własney woli rozdządzenia.

Co do Kommissyi Sądowej Litewskiej.

Deputowani od Stanow Rzeczypospolitey do Examinowania czynności Kommissyi Sądowej Litewskiej, czynić nie mogli. Ponieważ ani Osób też Kommissyą składających, ani Aktow czyli Archiwow teyże Kommissyi tu w Warszawie niema y nie było. Szczegulnie tylko ieden z tychże Kommissarzow, a wraz teyże Kommissyi Pisarz W. Jmć Pan de Raes Sędzia Grodzki Trocki, a dziś Konfederacyi W. X. Litt. y Seymowy Sekretarz rekwirowany, uwiadomił Deputowanych, iż taż Kommissya Sądowa, ieszcze na dniu 28. Miesiāca Czerwca Roku terażnieyszego Jurydykcyą swą w Wilnie agitowaną *ad futuram* Rzeczypospolitey *decisionem* podług Prawa zakończyła, tamże Akta y *Archivum* lokowane zostawiła, dla wygody Obywatelow teyże Prowincyi, dozwoiliwszy Regentowi tegoż Sądu Dekreta y Rezolucye swoje *per Extractum* wymować. Od tegoż Deputowanym dana jest wiadomość, iż w Sprawach do tegoż Sądu intentowanych Dekretow między Stronami wypadłych było *in* Nro. 179. Kontumacyinych. Nro. 39. wpisow w Regestrach do Sądzenia pozostawo. Nro. 148. krom innych Powodow, ktorzy pozwy powydawali, a wpisow ieszcze nie wynieśli.

Za Dekretem teyże Kommissyi Sądowej, z Dobr po-Jezuickich Włość *Burdykowszczyzna*, Jmci Panu Uniechowskiemu przyśadzona jest, y na niey procentu według Lustracyi rocznego upada 5750. ktorego Dekretu Exekucyą Kommissya Edukacyina w czasie swoim broniła, y daley tamować chce.

Są podane Memoryały od Jchmśc PP. Kłokockiego, Szyski, Woffowicza Marizałka Grodzieńskiego, Turczynowicza Sędziego Grodzkiego Trockiego. Jchmśc PP. Hrabiow Krasickich Chorążych Nadwornych W. X. Litt. Jmci Pana Rychterskiego, tudzież Buywidowicza Obywatela Miaśta Lubcza, oraz Jmci Pana Chreptowicza Podstolego Grodzieńsk. ktorych Rezolucya *dependet* od Stanow Rzeczypospolitey.

To doniesienie uczynione referuiąc się do Tabell, niemniey kwestyi zadawanych y responsw odbieranych, dla wiadomości Stanow Seymujących podane, podpisiemy die. 11. 8bris 1776.

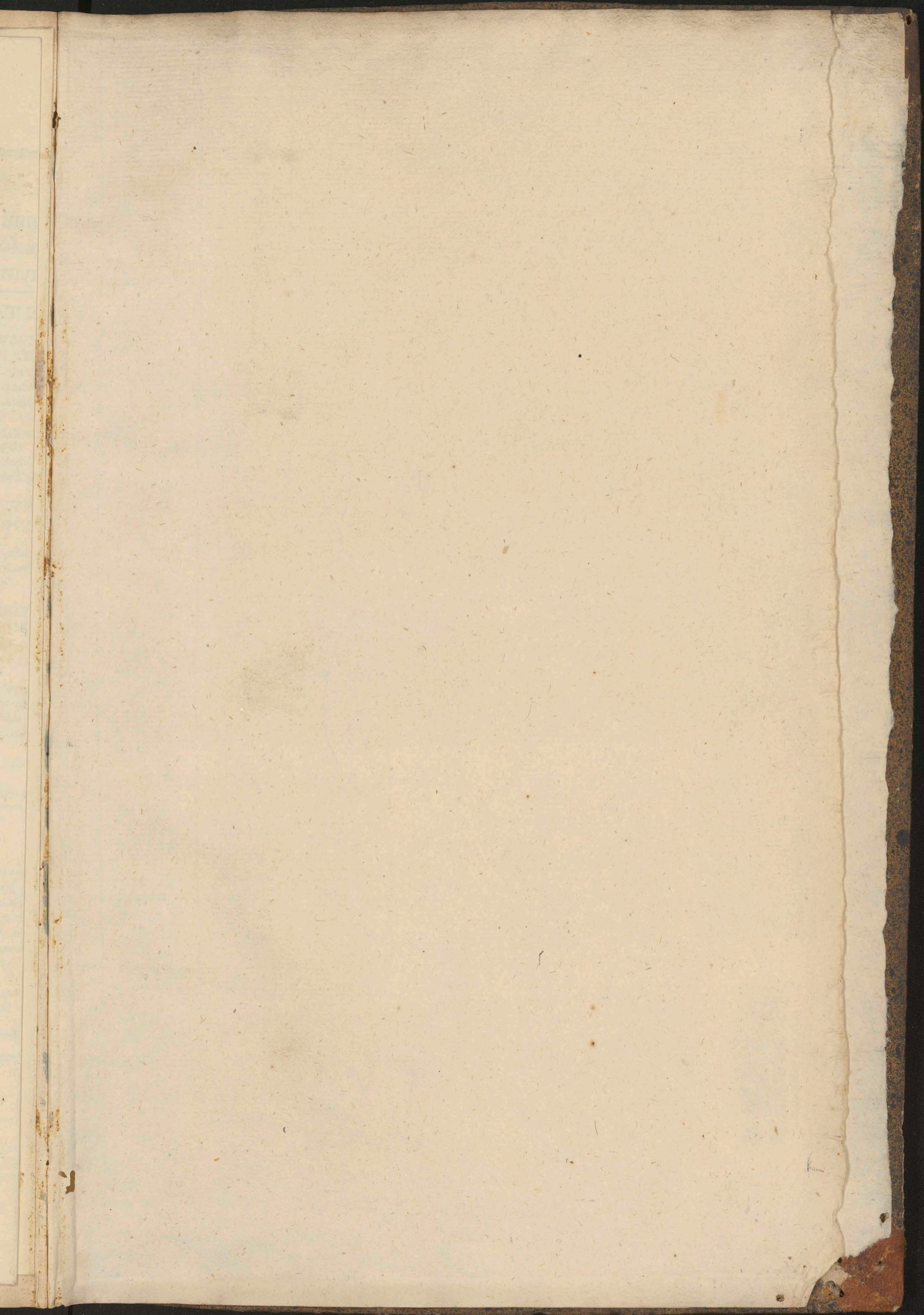
FELIX TURSKI *Biskup Łucki.*
ANDRZEY MOSZCZYNSKI *Woiewoda Inowrocławski.*
KAJETAN HRYNIEWIECKI *Kasztelan Kamieniecki.*
ALEX. Xze SAPIEHA *Kanclerz W. W. X. L.*
HYACYNT MAŁACHOWSKI *Referend. K.*
KAJETAN KORZENIEWSKI *Regent Piecz. mniejszey Litt. Posił Wołyński.*

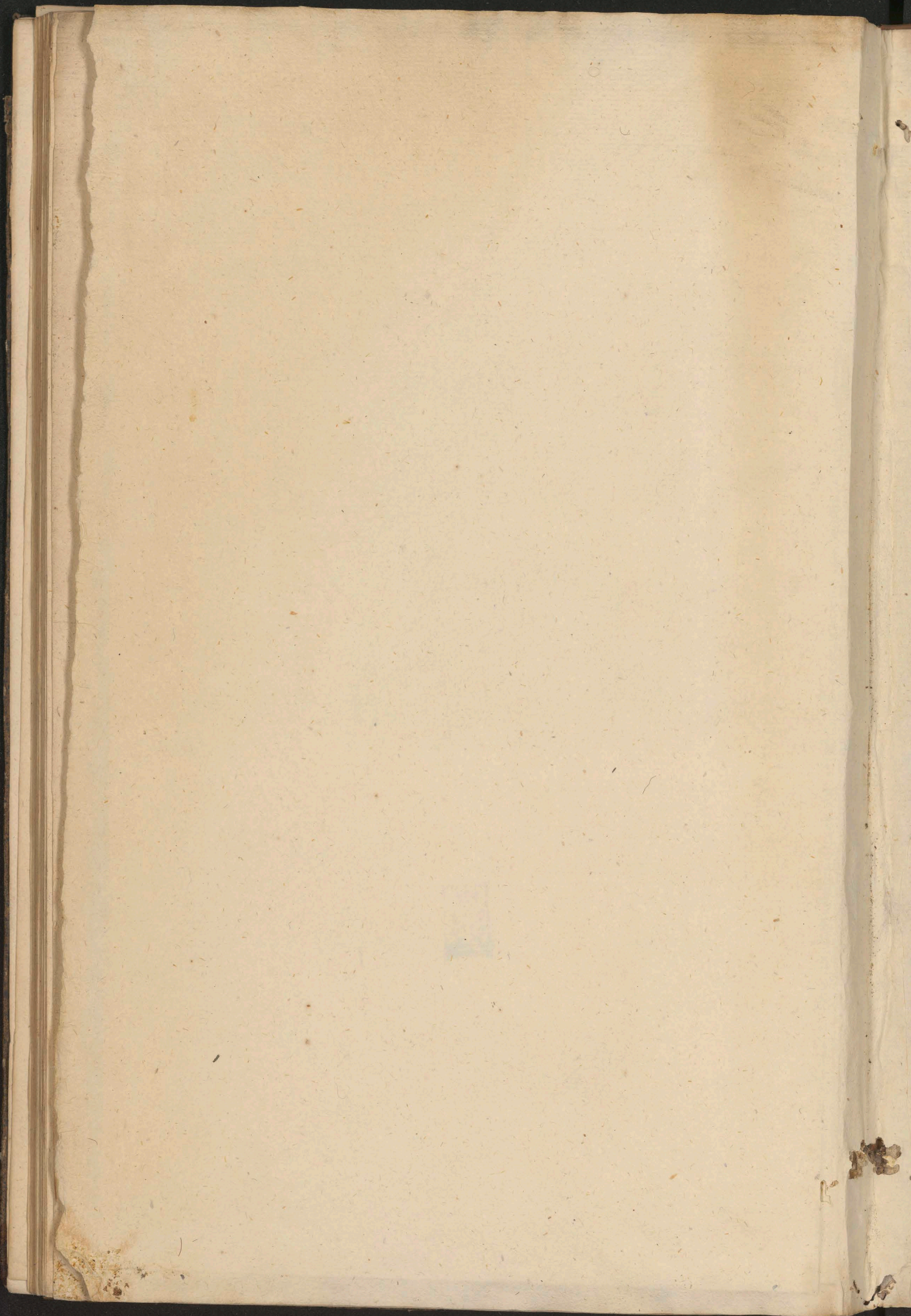
KAZIMIERZ LIPINSKI *Podk. Latyczewski.*
STANISŁAW MYCIELSKI *Starosta Lubiatowski.*
FRANCISZEK BIELINSKI *Starosta Czerski.*
MIECZYNSKI *Posił Sochaczewski.*
STEFAN ROMER *Podkomorzy Trocki.*
JGNACY ŁOPACINSKI *Pisarz Skarbu Lit.*
TADEUSZ BILLEWICZ *Ciuun Eyragolski Xisłwa Zmudzkiego.*

Faint, illegible text at the top of the page, possibly bleed-through from the reverse side.

Col do Komniti Szlowsky Litewskoy

Main body of faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page. The text is arranged in several paragraphs and appears to be a formal document or report.

Biblioteka Jagiellońska
s1d1r0022037

BIBLIOTEKA
DEUM LE PR
ALEXANDRE
LUBOMIRSKI

DO
SIE

DO
SIE